

Monumentnummer*: 517720

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **27 december 2000**
Kadaster deel/nr **82735/123**

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Amersfoort		Amersfoort		Utrecht			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Groenmarkt	8			3811 CP	Amersfoort		
Appelmarkt	14			3811 CT	Amersfoort		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Amersfoort	E				8244		

Omschrijving**

Inleiding

WAAGGEBOUW, tegenwoordig als horeca-pand in gebruik, gesitueerd aan de Groenmarkt en de Appelmarkt, waarbij de lange zijde (voorgevel) direct aan de Groenmarkt en de korte zijde direct aan de Appelmarkt is gelegen. Het gebouw maakt deel uit van een gebied met historische panden en is aan de noordzijde van de Sint-Joriskerk gesitueerd. Het waaggebouw is waarschijnlijk in 1867 gebouwd, nadat het oude waaggebouw door brand was verwoest. Er is geen architect bekend. Het gebouw heeft verschillende functies gehad, vooral diensten van de overheid. In 1891 verbouwde gemeente-architect W.H. Kam een deel van het interieur van het pand tot gevangenis, waarbij hij zelfs britsen voor de arrestanten ontwierp. Later was het gebouw in gebruik als hoofdwachter en garnizoensbureau. De bouwstijl is eclectisch, waarbij elementen uit het neoclassicisme overheersen. Dit komt vooral tot uitdrukking in de horizontale en verticale geleiding van de sobere uit rode bakstenen opgetrokken gevels.

Na een periode van leegstand is in 1996-1997 het pand gerenoveerd om onderdak te bieden voor horeca. Bij deze verbouwing werd het interieur ingrijpend gewijzigd, reden waarom dit van ondergeschikt belang wordt geacht. Alle vensters werden vervangen. Genoemde onderdelen vallen buiten de bescherming van rijkswege.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

De voormalige waag met een rechthoekige plattegrond bezit twee hoge bouwlagen, dat besloten wordt door een afgeplat schilddak, bedekt door blauwe Hollandse pannen. De achtergevel en rechterzijgevel grenzen aan andere gebouwen met eenzelfde rooilijn. Het gebouw staat op een hardstenen plint en heeft een cordonlijst, die de eerste en tweede bouwlaag van elkaar scheidt. De gevel wordt bekroond door een geprofileerde kroonlijst. Verticaal worden de gevels geleed door blokpilasters op de hoeken en ter markering van de middenrisaliet in de voorgevel. De vorm van de topgevel die de middenrisaliet in de voorgevel besluit, is afgeleid van een tempelfronton. Alle vensteropeningen, op het gekoppelde rondboogvenster met spitsboogroedenverdeling in de topgevel na, worden overspannen door segmentbogen en hebben een natuurstenen onderdorpel.

De symmetrische voorgevel (westzijde) is in vijf venstertraveeën onderverdeeld. De drie middelste traveeën vormen een licht risalerend middendeel, dat bekroond wordt door een opgemetselde topgevel. In de eerste, derde en vijfde as van de eerste bouwlaag bevinden zich bredere muuropeningen, die tijdens de verbouwing van 1996-97 tot in de plint zijn doorgetrokken. In deze openingen zijn samengestelde deur- en vensterpartijen gezet, die van ondergeschikt belang zijn. In de segmentbogen boven deze bredere openingen bevinden zich natuurstenen sluitstenen. In de tussengelegen tweede en vierde as zijn de zeslichtsvensters gehandhaafd. In de tweede bouwlaag bevinden zich vijf gelijkvormige zeslichts-vensters. In de middenrisaliet wordt de topgevel van de tweede bouwlaag gescheiden door een cordonlijst. In het midden van de topgevel is op de cordonlijst een gekoppeld rondboogvenster geplaatst, met daarin spitsboogvormige roedenverdelingen. Direct boven het venster is een hijskap aangebracht. De topgevel wordt door een geprofileerde lijst bekroond.

De symmetrische linkerzijgevel heeft vijf vensters in de eerste bouwlaag en drie vensters in de tweede bouwlaag. Alle vensteropeningen zijn van gelijk formaat en zijn voorzien van een zeslichtsvenster. Enige afwijking vormt het middelste venster in de eerste bouwlaag dat tijdens de verbouwing is vervangen door een deur met kruisvormige roedenverdeling en tweelichtsbovenlicht. Deze deur valt buiten de bescherming. In het midden boven de kroonlijst bevindt zich een rechthoekige dakkapel met zeslichtsvenster.

Waardering

De voormalige Waag aan de Groenmarkt is van algemeen belang vanwege zijn architectuurhistorische waarde als typerend voorbeeld van een waaggebouw, uitgevoerd in een eclectische bouwstijl, waarin het neoclassicisme overheerst. Het gebouw is tevens van cultuurhistorische waarde vanwege de bijzondere gebruiksfunctie. Het pand, eveneens van stedenbouwkundig belang vanwege zijn prominente ligging aan de markt, bezit ensemblewaarde als markant onderdeel binnen het historisch stadsbeeld.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Functie

Waaggebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument